

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v službu praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Krščanski socializem.

* Voditelj nemških krščanskih socialistov Vitus Heller je napisal v listu »Das neue Volk« (Novi rod) markanten članek o osnovnih idejah krščansko socialističnega pokreta in udejstvovanja v vsakdanjem življenju. Članek se nanaša predvsem na razmere v Nemčiji, a se moremo z njim v glavnem tudi mi v celoti strinjati.

Zakaj naš pokret?

Naš pokret je zrasel iz časovne nujnosti. Celo več, pokret sam je značilen simptom našega časa in njegovih kriz, predvsem socialne krize in krize krščanstva. Revolucija leta 1918. proletarijatu ni ustvarila novega družabnega in gospodarskega reda, proletarijat ni postal činitelj v kulturnem življenju. Bili so sicer storjeni koraki naprej, zlasti je bila izvojevana in se je uveljavila splošna volivna pravica. Toda gospodarski in družabni temelj je ostal nedotaknjen. Proletarijat ni bil odrešen! Delavec je še vedno bolj proletarec. Kapitalizem se je znova bohotno razvil v silno moč. Prejšnji industrijski in agrarni kapitalizem se je spremenil v denarnega (banke). Ta razvoj sicer še ni zaključen in postaja vse bolj največji problem za ves kulturni svet. Kajti to je kapitalizem silne mednarodne moči. Niti tega segajo do zadnjega živca narodov in vse obvladujejo. Boj ne gre več proti nekaterim industrijskim močtem in zemljiškim veleposestnikom, čeprav imajo v razredu kapitalistov posamezni še danes precejšnje besede, ampak treba je voditi boj proti tisti kapitalistični poštasti, ki ima tudi te magnate pod kontrolo in jih komandira.

Danes se po kapitalizmu ne izmoghava samo delavstvo, ampak celotno produktivno delovno ljudstvo. Razredno nasprotstvo je vedno ostrejša. Proletarijat danes ni več samo delavstvo, ampak vsi izkoriščani in zatirani, duševno in ročno delavstvo. Uradniški aparati pa služijo vladajoči sili, mednarodni plutokraciji. To izmoghavanje je vedno hujše. Moč strokovnih organizacij danes ni več tolika, kakor v prejšnjih desetletjih, predvsem zato ne, ker stoji danes delavstvo v boju proti vse drugačnim silam kapitalizma.

Zakaj razredni boj?

Gospodarsko-družabni proces dobiva vedno bolj izrazit značaj razrednega boja. Nerazumljivo nazadnjaštvo, kratkovidnost in nerazumevanje je, ako se modernemu socialnemu boju še vedno odreka značaj razrednega boja, ali se označuje kot »nekrščanski«. Izdajstvo nad proletarijatom pa je, ako se delavstvu postavljajo ovire na njegovi poti navzgor, ako se še vedno kot v starih časih govori o nekih »stanovih«, o »postanovljenju« družbe, da mora biti »delavski stan enakopraven drugim stanovom« in se tako delavstvo odreja od razrednega boja. V glavah teh ljudi še vedno blodijo semintja docela nejasni in nestvarni pojmi o bistvu razrednega boja in o popolnoma razrednem značaju dejanske resničnosti našega časa. V državoslovnem leksikonu razlaga p. Gundlach razred kot »organizirano veliko skupino ljudi s ciljem, da v nasprotstvu z drugo istovrstno skupino izvojuje splošno blagostanje, bonum commune in ga brani.« Razredna ločitev je »primerna, včasih celo potrebna za uresničenje smotra države«.

Mi bi mestu »smotra države« rekli smoter družbe. Kajti tudi država ni sama sebi namen, ampak ima samo služiti ljudstvu, družbi, oziroma vsaj moralo bi tako biti. Današnja država pa še zdaleka ne ustreza temu namenu. Bo šele tedaj, ko bo razred, ki ima spricho svoje številnosti in pomena

pravico biti odločujoč v družabnem in kulturnem življenju, imel državno oblast v svojih rokah. Razred pa ne more nikoli postati stan.

To pa velja le toliko časa, da se doseže cilj razrednega boja: da doseže teptani razred kulturno stopnjo, ki mu gre. Tedaj ni več razreda. — Razrednost daje pečat današnji družbi, nje gospodarskemu in kulturnemu izživljanju.

Razredni boj nikakor ni krvavi puč in revolta.

Razredni boj ni sovraštvo med ljudmi nasprotnih si razredov.

Razredni boj je pravno upravičen, nujen boj delavcev, kmetov — vseh produktivnih izkoriščanih množic, boj za pravne, etične pravice vsakega človeka!

Enotna razredna proletarska fronta.

V razredno bojno fronto stoji vse delavstvo: tako zvano socialdemokratsko in tako zvano krščansko. Strokovne organizacije gredo v svojem gibanju že dolgo stvarno isto pot. Ali bo prišlo do enotnega strokovnega pokreta, naj bo prepuščeno razvoju. Sploh je vprašanje, ali je enotna strokovna fronta tako nujno potrebna. Na strokovnem polju organizatorna deljenost delavstva zanj ni usodepolna. Pač pa škoduje, neizmerno škoduje delavstvu njegova politična, strankarsko-politična razcepljenost in razbitost. Strokovne organizacije, ki v vsakdanji razredni borbi zasledujejo enake cilje, sicer ločene po svetovno-nazornih stališčih, morejo v strokovno-razrednem boju stopiti v eno fronto in se to tudi vedno pogosteje dogaja. Saj jih v to naravnost sili pritisk kapitalistov.

Nasprotno pa je v političnem pogledu razcepljenost brezupna. Tu je sodelovanje obeh skupin delavstva v njega življenjskih vprašanjih praktično nemogoče. Praktično je mogoče, da gredo tako zvane krščanske in tako zvane neodvisne strokovne organizacije skupno v štrajk, ni pa mogoče, da bi delavski delegati iz centra, od demokratov, od nemške ljudske stranke in drugih šli skupaj v carinskih in davčnih vprašanjih in vprašanjih socialne zakonodaje. To zato, ker so ti zastopniki strankarsko politično navezani na meščansko ideologijo drugega razreda, ki je v njih predvsem zastopan. Med centromom in socialnimi demokrati je pač mogoč kompromis, nikakor pa ne resnično razredno sodelovanje proletarskega razreda.

Kje je odločitev.

Zato ne gre iskati odločitve toliko na strokovnem kot na političnem polju. Že radi tega, ker moremo priti kapitalizmu v gospodarskem oziru v okoliščini veliki meri le s politično močjo. Novo lastniško, posestno, denarno pravo, nov pravni in kulturni red je možno ustvariti le zakonitim potom z močjo zakonodaje, državne oblasti, tedaj s politično močjo. Zato je velika odločitev krščanskega proletariata v tem, da si ustvari svoje razredno politično zastopstvo in moč, ki temelje in naslanja se na krščanski svetovni nazor, v vseh življenjskih vprašanjih delavstva in vsega delovnega ljudstva nastopa s proletariatom drugih proletarskih strank enotno.

Zakaj ne drugam.

Zakaj pa ne kar k socialnim demokratom ali k komunistom? Zakaj ne k religioznim socialistom?

H komunistom krščanski delavec ne more radi njihovega izrazito svobodno-

Novi dogodki.

Obrtniki za revizijo socialne zakonodaje

V nedeljo 25. avgusta se je vršila skupščina belgrajske obrtniške zbornice. Na dnevnem redu je bila tudi razprava o socialni zakonodaji in nje reviziji.

Kakor se poroča, je bilo soglasno sklenjeno, zahtevati od vlade, da se zakon o zaščiti delavcev in zakon o inšpekciji dela ukineta. S sodelovanjem gospodarskih krogov naj vlada izda nove zakone, ki bodo obravnavali stvari, ki so urejene sedaj s temi zakoni. V sprejeti resoluciji se dalje poudarja, da obrtniki niso proti zaščiti delavcev, tudi proti bolniškemu zavarovanju niso. Obrtniki so le proti temu, da se denar, ki se zbira, ne uporablja v ta namen. Zato so obrtniki tudi proti sedanjemu birokratizmu v zavarovanju. Z revizijo zakona o zavarovanju naj bi se doseglo zlasti: 1. Pocenitev uprave. 2. Znižanje števila mezdnih razredov. 3. Za bolniško panogo naj bi prispevala država eno tretjino, enako poslodavci in delavci. 4. Široka avtonomija krajevnih organov zavarovanja. 5. Polovico prispevkov za nezgodno zavarovanje naj nosijo delavci in le polovico poslodavci. 6. Brezposelni delavci naj se zdravijo na račun države. 7. Skupščine naj se odpravijo. 8. Člani ravnateljstev naj se imenujejo od ministrstva za socialno politiko po predlogih poslodavskih in delavskih zbornic. 9. Zakon naj se prilagodi gospodarskim razmeram v naši državi.

Iz teh zahtev moremo z gotovostjo razvideti, da to niso težnje, ki so resnično v interesu obrtnikov, zlasti malih, ki tudi na področju belgrajske obrtniške zbornice predstavljajo večino obrtniškega stanu. Marsikateri teh zahtev gredo naravnost proti mali obrti in industriji sploh, zlasti one glede zavarovanja. Iz vsega se vidi, da je velika industrija te male rokodelce vpregla v svoj voz. Ta industrija hoče na ta način pred merodajnimi činitelji demonstrirati, da ni samo par kapitalistov, ki zahtevajo demoniranje socialne zakonodaje, ampak da so za to »široki sloji pridobitnih krogov«. In obrtniki, katerih večina živi prav tako pasje življenje, kakor delavci, se jim morajo udinjati. Zlasti to dokazuje vprav »balkanska« zahteva o ukinjenju zakona o zaščiti delavcev sploh. Obrtniki že davno nimajo več interesa, da se družijo z »gospodarskimi krogi«, vsaj cela šuma malih ne.

2. septembra bo tudi pri Zvezi obrtnih združenj v Ljubljani konferenca o reviziji socialne zakonodaje.

Izseljeniška pogodba s Francijo

V Belgradu sta se sestali delegaciji naše države in Francije, da se sklene dogovor o zaščiti in zavarovanju naših delavcev, ki so se in se še bodo izselili v Francijo, oziroma gredo tja na delo le

miselnega stališča, ker mu tega ne dopusti njegova vest. Komunistična stranka je zavestno ateistična in v boju ne samo proti današnjim cerkvenim oblikam, slabostim in izrodalom cerkve, ampak napoveduje boj vsaki veri v Božanstvo.

V socialnodemokratski stranki pa je postal meščanski element tako močan, posebno meščanska inteligenca, da se njen razrednobojni značaj vedno bolj izgublja. Ona je, kakor se danes praktično udeležuje v svoji sestavi in vodstvu, levičarsko-republikanska, demokratično-socialna stranka, brez vsake bojevitosti in ki boja tudi voditi ne zmore, ako je v to ne prisili radikalnejša politična skupina. Poleg tega pa je v njej še močno ukoreninjeno svobodomiselstvo in je le

začasno. Gre zlasti za rudarje in kmetijsko-poljedelske delavce. Francija nima delovnih moči, zato iz lastnega interesa sili, da se ta vprašanja čim hitreje uredi. Težave so v tem, ker sta si naša in francoska zakonodaja precej različni. Delegaciji sta se v vseh načelnih vprašanjih že sporazumeli, vendar vsebina dogovora ni znana.

Belgrajski odgovor Bolgariji

Belgrajski poslanik v Sofiji je izročil bolgarski vladi spomenico kot odgovor na zadnjo bolgarsko noto (o kateri smo poročali). Spomenica zavrača trditve bolgarske vlade, zlasti obdolžitve, da postopanje belgrajske vlade ni primerno za izboljšanje medsebojnih odnosov.

Komerijalizacija železnice

O tem vprašanju se je pri nas že mnogo govorilo, vršile so se že številne konference in ankete, a odločitev, kakor se zdi, še ni padla ne na eno ne na drugo plat. Domači in inozemski listi poročajo, da je neka ameriška družba stavila državi ponudbo, da državi za uporabo železnice za dobo 75 let 7 milijard dinarjev. Kakor se poroča, prevladuje še vedno stališče, da mora biti železniški promet predvsem iz vojaških ozirov v rokah države, vendar se bo o komerijalizaciji železnice še ponovno razpravljalo. Vsota, ki se ponuja, je za našo državo zelo vabljiva.

Novi šolski zakoni

Zakonodajni svet je zaključil razpravo o srednješolskem zakonu. Osnutku zakona je bilo dostavljenih vse polno spreminjevalnih predlogov. Ministrstvo bo izdelalo sedaj končno besedilo zakona. Zakonodajni svet bo pretresal še zakon o učiteljskih, zakon o meščanskih šolah in zakon o osnovnih šolah. Kakor se poroča, bodo nato vsi ti novi zakoni uveljavljeni že v prvi polovici septembra, tako da se bo pouk v bližnjem šolskem letu vršil že po novi zakonodaji.

Zastopstvo Jugoslavije v Ženevi

Te dni bo zopet zborovalo v Ženevi Društvo narodov. Za člana Sveta bo izvoljen kot predstavnik male antante delegat naše države. Delegacijo tvorijo med drugimi zunanji minister dr. Marinkovič, odstopivši minister Mažuranič in član zakonodajnega sveta dr. Gosar.

Neurja v južnih krajih

Pretečeni teden so bila v Bosni posebno pa po srednji in južni Srbiji huda neurja s poplavam, ki so napravila precej škode. Ker so bile nekatere železniške proge pokvarjene, je bil začasno deloma ustavljen ves promet. Vlada je sklenila priskočiti prebivalstvu na pomoč.

vprašanje, ali se bo mali skupini katoliških in religioznih socialistov posrečilo se uveljaviti in uvesti v časopisju in stranki spoštovanje religioznega, krščanskega prepričanja. Nikoli pa ne bo ta stranka na podlagi svoje tradicije in sestava izvajala praktične politike pozitivno s stališča krščanstva. Nikoli ne bo črpala »politike iz vere«. Pač pa je pripravna, da s kako radikalno krščansko skupino tvori v političnem boju eno in enotno fronto s krščanskim proletariatom. »Enotnost« stranke, centralizacija, tudi ni zaželenja, ker vodi k notranjemu poplavitvenju, v degeneracijo, v strankarsko korupcijo. Duhovna konkurenca pa je potrebna; kajti le v medsebojnem idejnem boju se jeklenijo moči.

(Dalje prihodnjik.)

Jugoslovanska strokovna zveza.

Naše nove postojanke.

Nazarje. V nedeljo 25. avgusta se je vršil pri nas sestanek za ustanovitev strokovne organizacije, o kateri se je med nami že mnogo govorilo. Kljub položaju, v katerem se nahajamo, čutimo potrebo, da se organiziramo. Zbralo se nas je za začetek lepo število. Prišel je zastopnik JSZ iz Ljubljane in tajnik JSZ iz Celja. Povedala sta nam vse, kako je s strokovno organizacijo, z dolžnostmi in pravicami, pa tudi kaj nas čaka v bodočnosti, namreč žrtve in borba za organizacijo in naše interese. — Odločili smo se, da vstopimo v vrste organizirane delavstva in smo izvolili pripravljalni odbor, oziroma začasni odbor plačilnice, ki bo takoj začel delovati.

Tovariši delavci! Naredili smo važen in pomemben korak! Osnovali smo si svojo, čisto in samo našo delavsko organizacijo. Skrbimo, da jo bomo okrepili tako, da jo bo moral upoštevati vsakdo, ki mu dajemo svojo delovno moč. Skrbimo, tovariši, da bomo z organizacijo rasli tudi v naši trdni veri v zmagovitost naših idej, da bo med nami vsemi zavladovalo pravo proletarsko tovarištvo in medsebojno zaupanje in spoštovanje. — Kajti delavci, proletarci, reveži smo, sami si moramo pomagati v telesnem in duševnem pogledu. Prav zato mora zrasti v nas jeklena delavska zavest, delavski ponos in zavest samostojnosti. Za vse to pa bo potrebno, da bodo zlasti

mlajši začeli s samoizobrazbo. Silno potrebno bi bilo ustanoviti knjižnico. Kajti čutimo, da nam manjka umske izobrazbe, katero delavec krvavo potrebuje. Zato je tudi v celoti prav umesten sklep, da se bodo vršili prav vsak mesec članski sestanki s predavanji, razgovori itd. Može in fantje, korajžno na plan!

Zasebni nameščenci

Sestanek se bo vršil v torek 3. septembra ob 8 zvečer v sejni sobi Jug. strokovne zveze, Delavska zbornica, I. nadstropje. Referira tov. I. Premerl o nameščenski zakonodaji. Pridite točno! — Odbor.

Železničarski vestnik

Železničarjem iz mariborske oblasti! V nedeljo, 1. septembra se zberemo krščanski socialisti, med katerimi ne sme manjkati noben naš železničar na našem taboru v Devici Mariji v Puščavi. Iz Maribora se vozimo s prvim jutranjim vlakom, isto tudi udeleženci iz Holmeca proti Dravogradu. Mariborčani se peljemo samo do postaje Fala ter jo od tod mahemo peš v Puščavo. Vsi ostali se pa peljejo na postajo Sv. Lovrenc na Pohorju, ter od tod po lepi cesti v Puščavo, kjer bo ob 9 sv. maša. Po sveti maši pa je pri cerkvi na gričku tabor, na katerem govorijo prof. Prijatelj, Jožko Rozman in drugi. — Ekspozitura Prometne Zveze Maribor.

Krekova mladina.

Koroška Bela. 8. septembra se bo vršil ustanovni občni zbor tukajšnje podružnice. Zberemo se po jutranji sv. maši v Dömu. Na svidenje!

Litija. Pravila za našo podružnico je oblast potrdila. V prihodnjih dneh bomo sklicali ustanovni občni zbor. Dolgo se nismo pri nas zganili, bomo pa sedaj toliko močneje prišli.

Zagorje. Sestanek za ustanovitev podružnice Krekove mladine se je vršil 25. t. m. Vložili smo pravila. Nočemo biti zadnji v delavski fronti kulturnih organizacij.

BORCI.

Krdelo je tovariško združenje krog 8 fantov. Krdelo vsebuje vse dobrine tovarišije. Vsak član krdela je enako prijeten k sodelovanju, vse skupaj pa veže prijateljska vez in skupnostna disciplina. Krdelo je organizacijski način, ki naj ugodni aktivnosti mladine, jo okrepi in usmeri. Krdelo pomeni iniciativnost, pomeni samostojnost in praktičnost.

Zakaj hiraajo stare mladinske organizacije? Mlad človek ni filister, ne ljubi šablone, je širokogruden, je razkošen, ni pikolovec. Mlad človek hoče sodelovati in spredaj hoče stati. Hiba starih organizacij je baš njih masni sistem. Masa

se da upravljati le s splošnimi metodami od zgoraj navzdol. Zato posamezniki ne morejo naprej. Posamezniki so skriti, gladina uspehov se radi članskega pretoka ne dvigne. Ker se sredstva uporabljajo na široko, je gibanje okorno, vse postane stereotipno, sredstva zastare. Izbira sredstev je prepočasna, da bi sledilo veselje in navdušenje članstva. Brez veselja, navdušenja in volje lahko organizacija gre, a gre kot nenamazan stroj. Sam sistem organizacije ne drži dolgo.

Krdelo pa je gibanje, je mladost, je svoboden razmah. Vse življenje je prenešeno v krdelo. Krdelo je to, kar so fantje. Je iskanje, je grajanje in izpopolnjevanje. Fantje sami ne vedo, kdaj postanejo popolna borčevska družina. Kakor rastejo fantje, tako se razvija tudi delo. Krdelo racionalno gospodari. Krdelo hitro napreduje, hitro raste, krdelo pomeni ekspanzivnost, delo, udarnost. Zato je potrebno, da se vsi oti enot zavedajo važnosti krdel. Nismo še Borci dosegli vsega, ako smo zbrali toliko in toliko fantov, nismo pa postavili samostojno se gibajočih krdel.

Vsako hišo „Delavsko Pravico“

Zveza Krekovk.

1. septembra na tabor!

V nedeljo 1. septembra se zbira delavstvo dravske doline na taboru kršč. socialistov pri Devici Mariji v Puščavi. Prišli bodo možje in fantje in dekleta in žene.

Dekleta bodo imele svoj razgovor. Povedala bo tovarišica iz Maribora o pomenu in važnosti delavske ženske organizacije. Zato pridite z vseh strani, da bomo spregovorile. Kjer še nimate krekovk, jih bomo skušale ustanoviti. Može-očetje, svetujte hčerkam, da pridejo; bratje, pripeljite sestre; delavci, povejte tovarišicam! Vsaka naj pride! — Zveza krekovk.

Pomen krekovk.

Čas zahteva svoje. Po vsem svetu se organizirajo delovni sloji, med njimi žene niso zadnje. Slovenska žena ima že različne organizacije, le delavska žena ni organizirana; zlasti krščansko-socialistični pokret ne bo mogel brez ženiniga sodelovanja zavzeti tistega delokroga, ki mu je namenjen. Če hočemo med najrevnejše, med vse potrebne, je dela preveč, če hočemo pa še ženi priboriti mesto človeka v družbi, nam tri organizacije niso dovolj. Vemo pa tudi, da je organizacija brez dela in življenja novo mašilo sedanji praznoti. Zato hočemo graditi s srcem v Bogu.

Namen krekovk.

Organizacija krekovk je kulturna organizacija, zgrajena na krščanskih resnicah in namenjena delavskim dekletom. Sprejema pa v svoj krog vsako, ki hoče delati in pomagati, da delavski razred spozna svoje napake in krivice, ki se mu gode.

V ta namen prireja tečaje, širi dobre knjige, vzgaja potom osnutkov in predavanj dekleta za apostolke v družini in svetu. Da vrši svoje poslanstvo, vestno uporablja tudi druge pripomočke za prosvetno in vzgojno delo. Najvažnejše delo jo čaka, ko bo zavzela v prihodnjih letih važno strokovno žensko organizacijo. Zato ima že danes na programu praktično delo.

Vsaka krekovka obljubi:

1. Dosledno hočem izpolnjevati zapovedi Kristusove cerkve;
2. hočem iskati v današnjem dnevu dušo ženi, da bo zopet našla nov dom v življenju;
3. biti hočem zavedna članica velike družine delavstva;
4. ker hočem živeti resnično v Bogu, zato bodi moj zunanji znak: preprosta obleka in iskrenost.

30. junija 1929 smo imele svoj prvi zbor. Od takrat živimo in delamo same. Ni nas še mnogo. So pa med nami: različne delavke, šivilje, viničarke, uradni-

ce in pomagajo učiteljice. Vsaka žena in dekle, ki čitaš te vrste, premisli, ali nisi tudi ti nujno potrebna organizacije? Glej v svojo okolico in prepričana sem, da ves kraj, vsi ljudje kličejo po dobri besedi, po resničnem življenju.

Vodstvo zveze krekovk je v Mariboru in se tozadevne informacije dobe pri Pavli Zupančič, Maribor, Aleksandrova cesta 18/.

Kum.

Že v soboto ponoči so šli prvi fantje na to prijazno goro, kar je pri mladih navdušenih krekovcih že stara navada, v srcu polni veselja, ker je drugi dan njihov praznik. Zalostni so bili zadnje dni tisti, kateri so vedeli, da se vsled zaposlenosti v rudniku ne bodo mogli udeležiti tabora.

Veselo je bilo svidenje na Kumu, ko so prišli skupaj tovariši iz Zagorja, Trbovelj, Hrastnika, Laškega, iz Radeč in od drugod. Do desete ure, ko se je vršila sv. maša, so si komaj dopovedali vse vesele in žalostne novice. Ker je bilo to nedeljo ravno vsakoletno romanje, se je ob desetih vršila procesija iz cerkve v nekoliko nižje stoječo kapelo, kjer se je vršila pridiga in sveta maša. C. g. Pavlič je zelo lepo govoril o delavski mladini, njeni opravičeni borbi v sedanjem težkem delavskem položaju in posebno poudaril, kako prav je, da se delavstvo bori za svoje pravice, katero so grehi današnjega časa sebičnost, samoljublje in uživanje, vsi uteleseni v sedanji brezobzirni samovladi kapitalizma, potisnili pod vrednost materije. Saj se delavstvo v tem boju bori za pravice človeka, ki je stvarstvo božje. Delavska mladina, ki se pripravlja za ta boj, se pa mora notranje dvigati in z Bogom v srcu bo ta boj tudi srečno vodila. — Po pridigi je daroval sv. mašo č. g. Zalar, kaplan v Dolu pri Hrastniku.

Po opravljenem cerkvenem opravilu se je zbralo lepo število pri kapelici. Prvi je govoril tov. Zumer iz Ljubljane, ki je v svojem govoru ne le dokazal opravičenost naše borbe, ampak tudi dolžnost vsakega krščanskega delavca,

V nedeljo, dne 8. septembra
se zberemo krščanski socialisti na svoj tabor

na Homcu pri Kamniku

Ob 10 sv. maša, nato govori.

Zopet bomo spregovorili svojo besedo

KREKOVA MLADINA

Pridite, pripeljite svoje s seboj!

Atom:

Pravična plača.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

Eden najtežjih problemov v delavskem vprašanju je nedvomno vprašanje o plači delavca. Različni so delavci, različno je delo in zahtevani predpogoji za delo, zato se tudi v posameznosti ni mogoče spuščati, ker morejo o pravičnosti, oziroma o krivičnosti plače v posameznih strokah in slučajih presojudi strokovne organizacije in zbornice.

Uprav iz tega vzroka se papež Leon XIII. v svoji delavski okrožnici ne spušča v te posameznosti, ampak le na splošno določuje temelje, na katerih naj bi se uredila pravična plača. »Med mnogostevilnimi dolžnostmi gospodarjev,« tako pravi, »pa se odlikuje ona, da se mora dati vsakemu, kar je pravično.«

Prvo, kar je treba upoštevati s strani gospodarjev in delodajalcev, je to, da delavca ne smatrajo za blago. »Sramotno in nečloveško pa je, če kdo ljudi zlorablja kot blago, za dobiček, ter jih ne ceni višje, kakor toliko, kolikor premorejo s svojimi mišicami in močmi.« Človek se more s človekom zvezati le v družabni pogodbi, ne pa v najemniški ali kupni pogodbi. Delodajavec ne kupi in ne najame delovne moči delavca, ker enostavno delavec svoje delovne moči prodati ne more. Delovna moč se prav tako ne da ločiti od človeka, kakor se ne da ločiti moč vida ali sluha. Kdor bi hotel prodati svojo moč vida, bi moral prodati samega sebe, to je, smatrati bi moral samega sebe

kot blago in trpeti bi moral, da drugi z njim ravnajo, kot se ravna z blagom. Delavec torej v službi delodajavca ne dela morda v tem zmislu kot dela vol v službi kmeta, ampak če delavec stopi v delovno družbo s svojim delodajavcem, je združenje različnih sil, ki so potrebne kot sredstvo za zadovoljitev potreb, ki jih človek ima.

Ni sicer navada, da delodajavci svoje nastavlence smatrajo za družabnike in vendar le-to odgovarja resnici. Vsak trgovec, ki radi preobilice dela ne more sam voditi svoje trgovine, si vzame družabnika, da mu pri tem pomaga. Zakaj bi potem obrtnik ali tovarnar ali podjetnik, ki ne zmore vsega dela sam in si zato privzame druge, da mu pomagajo, ne smatral teh za družabnike. Tisti trenutek, ko podjetnik najame moč, magari če je to samo sluga, ki prenaša pakete ali pošto, si je s tem izbral družabnika. Lahko je pri tem lastnik delovnih sredstev, toda povsem neodvisen je le tedaj, če je obenem tudi sam tisti, ki vse dela in izvršuje. Zato nihče ne more reči, da je on ustanovil, oziroma zgradil podjetje, če mu je pri tem na stotine in na tisoče drugih delovnih rok pomagalo. Zato moremo po načelih Leona XIII. kot edino pravilno smatrati družabno pogodbo, ker je le v tej delavcu ohranjeno tisto dostojanstvo, ki mu kot človeku gre.

Drugo, kar je za določevanje pravične plače nujno treba upoštevati, je načelo, ki ga izraža papež Leon XIII. s sledečimi besedami: »Kakor učinki slede vzroku, od katerega so povzročeni, tako je pravično, da sad dela spada tistim, ki so delali« (17). In to je tudi povsem logično. Obleka, platno itd., z eno besedo sredstva, ki jih človeštvo potrebuje za zadovoljenje svojih potreb, so sestavina dveh elementov naravne stvari (materije) in dela. Če odštejemo vse

človeško delo od kosa platna ali opeke, karkoli tega dela v njih tiči, tedaj ostane vedno na koncu materija, ki je nastala brez človeškega sodelovanja. Človek more v svoji produkciji delati le to, kar dela narava, to se pravi, da spreminja obliko stvari. Še več. Celo pri tem delu ga vedno podpirajo naravne sile. Zemlja je potemtakem mati stvarnega bogastva, delo pa njegov oče. Če, recimo, kdo dela obleko iz blaga, si ne pridobi lastnine do snovi obleke, pač pa do oblike, ki blago napravi pripravno za obleko. Če je bilo blago prej moje, je seveda celokupna vrednost obleke prešla v mojo last; če pa je bilo blago koga drugega in če hoče imeti blago z novo obliko, tedaj mi mora obliko odkupiti. Če pa hočem imeti jaz obleko, moram blago odkupiti, iz katere je narajena. Če jih je več udeleženih pri krojenju, šivanju itd., z eno besedo pri oblikovanju, morajo pač le-ti dohodek med seboj deliti primerno delu vsakega pomočnika. Čim več je kdo delal, do tem večjega deleža ima pravico. Le če bo enkrat to načelo Leona XIII. uveljavljeno v človeški družbi, moremo reči, da bo velik, če ne pretežni del socialnega vprašanja rešen.

Razumljivo pa je seveda, da v nobenem podjetju ni mogoče izplačati celotnega dohodka, ker bi drugače manjkala sredstva za nadaljevanje, oziroma za spolnitev in razširitev obrata. Vsak udeležnik, to je delavec, bo del svojega plačila uporabil, en del pa pustil v podjetju kot nekaj prihranek. To je najpametnejši način varčevanja, ker koristi neposredno gospodarstvu samemu. Če pa podjetnik te prihranke izplačuje tistim, ki do tega nimajo pravice, se pregreši nad tujo lastnino in to je greh, ki se mu pravi odtrgovanje pravične plače. Praviloma bi naj torej bili delničarji podjetja le tisti, ki sami delajo v podjetju in ki podjetje smatrajo za koristno delo, ne pa samo kot vir dohodka.

da stopi v vrste organiziranih kršč. socialistov, saj se v naših vrstah bori za dostojanstvo človeka, ki je krona stvarstva božjega, katerega pa je kapitalizem izenačil z materijo. V svojem govoru je tov. Žumer poudaril pomen in naloge Krekove mladine in Jugoslov. strokovne zveze v tem velikem boju in pozval vse navzoče, da pristopijo in sodelujejo z vsemi močmi pošteno in nesebično za doseg našega velikega cilja. — Tov. Slak iz Ljubljane je v svojem govoru poudaril veliko važnost naših gospodarskih zadrug in pozval vse navzoče, da posvečajo svoje sile tudi temu vprašanju, ki je vsled gospodarske okrepitve pokreta velikanske važnosti.

Po končanem taboru so udeleženci ostali še nekaj časa skupaj v družbi, nato pa se sicer težko, vendar pa z zadovoljnostjo v srcu, ločili in jo mah-nili vsak po najkrajši poti zopet proti domu.

Tedenske novice.

Krekova knjižnica se snuje v okviru Delavske založbe. Proti malenkostni mesečni članarini dobe delavci primerne knjige. Proletarska kultura se šele ustvarja. Zlasti Slovenci skoraj nimamo prave delavske knjige. Kakor je, pri nas dr. Krek započel delavsko gibanje, postavil pravični boj brezpravnih proletar-skih mas na edino zdrava načela krščanstva, tako naj Krekova knjižnica ta boj vodi in nadaljuje na prosvetnem, organizacijskem in gospodarskem polju. Misel Krekove knjižnice samo pozdravljamo, saj naše delavstvo naravnost žela po svoji, delavski knjigi.

Delavski koledarček je dotiskan. V prvi polovici septembra ga razpošljemo na vse skupine JSZ in na podružnice Krekove mladine, na kar opozarjamo odbornike in zaupnike.

Pokojninski zavod praznuje 8. septembra 20 letnico svojega obstoja. Ta da nse bo vršil njegov občni zbor.

V času, ko govorijo v Ljubljani, da bi bilo primerno, postaviti spomenik »kajzarjem« (Napoleonu!) in je započelo slovensko svobodomiselstvo akcijo za postavitev spomenika dr. Zerjavu, katoliška Slovenija pozablja na svojega očeta — dr. Kreka, odbor za postavitev njegovega spomenika pa spi.

Za tiskovni sklad **Delavske Pravice** so prispevali: rudarji Hudajama Din 83, Krekova mladina Vič Din 44, Schiller Oskar, Ljubljana, Din 20, Lorber I. Din 10, Kreveč Drago, Ljubljana, Din 5.

Kaj smo?

Pri vsakdanjih borbah za dvig materialnega stanja delavstva naletimo prav mnogokrat na pobožen vzdih: Kaj hočemo! Nič se ne da napraviti! Saj je že Kristus rekel, da bomo imeli reveže vedno med seboj. Te besede temelje na napačnem pojmovanju Kristusovega reveža, srednjeveškega berača in današnjega nemaniča-proletarca.

Berača srečamo in ga bomo še srečali vse dobe, proletarec pa je pojav moderne paganske kapitalistične dobe. Berač, revež je človek, ki mora živeti od miloščine ljudi, ker se sam z zaslužkom svojega dela ne more preživljati. Ljudje mu radi pomagajo, posebno oni, ki poznajo revščino, bogati pa iz želje, da bi prejeli zato pohvalo od sveta.

Proletarec je pa človek, ki dela od jutra do večera. Povsod ga srečaš: v tovarni, rudniku, na polju, na cesti, v pisarni. Produktivna sredstva niso njegova. Od proizvodnje prejme on le toliko, da se komaj preživi. Na kak dobiček ne more misliti, saj nima niti za vsakdanji kruh. Stalnosti službe ne pozna. Danes tukaj, jutri tam. Svoj dom pozna le malo kateri. Vsak dan visi nad milijoni meč deložacije. In koliko milijonov je, ki si ne morejo prislužiti niti črnega kruha, ker so brezposelni.

Kot v zasmeh tem milijonom pa se pišejo teorije o pravici in dolžnosti do dela. Ne razpravljajte, dajte delo, kruh, kliče proletarijat! Ves proletarijat osrečujejo tri dobrine: brezdomovinstvo, brezdomstvo in brezpravnost! »Delamo, delamo, tvorci smo, pa smo, ko da nismo pri sebi doma!« Proletarci, ljudje današnjega družabnega reda krvave. Njihovi izžemalci, kapitalisti pa žive od njihove krvi. Ker vedo, da morajo, kakor žive, živeti le v današnjem družabnem redu, so njegovi najzvestejši čuvarji. Na eni

V radostnem pričakovanju

veselega dogodka si pripravlja gospa Mica vse potrebno. Povoji, pleničke, čepice, vse je že pripravljeno za novorojenčka, kar je duhteče in snežnobelo opral

Po svetu.

Kitajsko razoroževanje

Kongres kitajske narodne stranke — Kuomintang — se je vršil pred nedavnim v Nankingu. Kongres je razpravljal predvsem o organizaciji kitajske armade. Zaključek je bil sklep, da se stara vojska razpusti in osnuje nova armada po najnovejšem sistemu.

Predsednik vlade Čang-kaj-šek je zagovarjal ta korak sledeče: Na kitajskem je danes okoli 2 milijona ljudi pod orožjem. Od kitajskega državnega proračuna v višini 900 milijonov nemških mark gre za to vojsko 78 odstotkov. Tega breme na se mora kitajsko ljudstvo znebiti, sicer bo kmalu prišla država popolnoma na boben. Od vseh dohodkov je bilo treba vzeti 200 milijonov iz inozemstva kot posojilo. Zato je treba število vojaštva znižati. Še 800.000 mož broječa armada bo »požrla« 60 odstotkov vseh državnih dohodkov. Zato je nujno potrebno armado radikalno reducirati.

Sedanja kitajska vojska je sestavljena iz raznih sumljivih krdel in tolpe, ki žive samo od boja. Takih ljudi je seveda kaj hitro 2 milijona, posebno na Kitajskem. Ti ljudje se tudi med seboj, če treba, prav junaško zdelavajo. Zato je pač znak konsolidiranja Kitajske, da bodo enkrat te bande razgnali. — A vendar bodo imeli še kljub tako slabemu stanju kitajskih državnih blagajn 800.000 redne armade. Organizacijo nove vojske so prepustili Angležem, kar pomeni stalno nevarnost vojne na vzhodu — z Rusijo. Kajti Angleži bodo pod organizacijo armade razumeli in znali delati na Kitajskem še kaj drugega in ne bodo samo učili vojakov streljati.

V Avstriji je veliko razburjenje, ker vse pričakuje velikih dogodkov. Heimwehr preti prav na pretepaški način socialistom in napoveduje, da jih bo strl. Heimwehr podpirajo vse velike banke, ki so udeležene pri raznih industrijskih velepodjetjih, podpirajo jo z izdatnimi gmojnimi podporami razni industrijski magnati posamezniki, ki so jim strnjene delavske vrste največja ovira pri izrabljanju in izmzgavanju delovnih sil. Na žalost podpira fašiste tudi pretežni del tako zvanih korščanskih socialcev zaradi nekaterih svojih voditeljev. Zato pa delavci na Dunaju trumoma izstopajo iz katoliške cerkve, ker istovetijo nekatere katoliške politične voditelje s cerkvijo.

Na Češkoslovaškem se vrši že dolgo časa kazenski proces proti dr. Tuki, znanemu sobojevniku voditelja Slovakov dr. Hlinke. Obtožili so ga veleizdaje, češ da je za osvobodilni pokret Slovakov dobival pomoč od zunaj, zlasti iz Madžarske, in da je delal na to, da se Slovaki odcepijo od češkoslov. države. Ljudje, ki so dali dr. Tuko zapreti, so že pred procesom spravili v javnost vesti, češ

strani proletarijat — brezpravna armada borcev, na drugi strani kapitalizem in družabni red. Po vsem tem je jasno, kdo je berač, kdo proletarec. Berač mora prositi, proletarec pa za svoje delo mora zahtevati in če se mu ne da, je njegova borba upravičena!

Proletarci — ne berači; ker smo tvorci, smo borci! Borci, za oropano lastninsko pravico in dom, borci za naša prava. Kajti vemo, da nam vse to bolj pripada, kot pa onim tisočerm, ki vladajo z denarjem, ki zapravljajo sadove našega dela v veselju, počitku in razbrzdanosti. Nočemo milosti, hočemo delu slavo, čast, oblast!

da je dr. Tuki veleizdaja dokazana in da so ga obsodili tudi njegovi bivši politični sodelavci. Sedaj pa se tekom procesa lahko opazi, da so njegovi bivši prijatelji ostali zvesti prijatelji in da s stališča splošno slovaških političnih težnj delovanje dr. Tuke ni bilo veleizdaja, temveč le ljubezen do lastnega naroda in politična doslednost. Voditelj Slovakov Hlinka je svojemu političnemu sodelavcu in prijatelju zvest tudi v teh težkih dneh. Kolikor se more videti iz daljave, dr. Tuka tudi pri ljudstvu ni izgubil zaupanja, marveč si ga je s tem, da trpi za svoj politični ideal, še pridobil. Pred doslednostjo ima vsak spoštovanje, mogoče ga bo še češko sodišče imelo.

Haška konferenca še traja. Zadnje dni je izzval angleški delavski minister za finance Snowden preokret v razvoju pogajanj. S svojim odločnim nastopom, ki ga je utemeljil s popolnim poznavanjem stvari in zgradil z bistro logiko, je v debati prodiral z angleškim stališčem, ki je: ključ za razdelitev reparacij se ne more spremeniti drugače kakor edino s soglasnim sporazumom. Snowden je s svojim pravičnim nastopom zelo koristil tudi naši državi, ki je bila po Youngovem načrtu zelo oškodovana. S tem, da je Snowden Youngov načrt omajal, je dana nova možnost, da se vzpostavi pravičnost pri reviziji plačevanja vojnih škod.

Kongres narodnih manjšin se vrši zadnja leta v Ženevi običajno istočasno z zborovanjem Društva narodov. Pri zborovanju narodnih manjšin imajo Slovenci prav tehtno besedo, le žal, da je običajno brezuspešna pri državah, ki se jih tiče. Ko bi imeli veliki narodi, ki so v svetovni vojni bili zmagovalci, tudi svoje narodne manjšine, bi bilo pač malo več svobode in pravice za manjšine v raznih državah. Tako pa za Angleže in Francoze ta problem sploh ne obstoja.

V Palestini vlada med Židi in Arabci (mohamedanci) staro sovraštvo. Letos je to sovraštvo buknilo znova tako, da so se pričeli velikanski pretepi v Jeruzalemu in bližnjih krajih. Arabci hočejo Žide terorizirati. V Jeruzalemu so jih kar organizirano napadli in več pobili. Uspešen napad v mestu se je kar kmalu razširil še po okolici, kjer je bilo tudi pobitih okrog 100 in ranjenih več sto Židov. Angleške oblasti, ki upravljajo deželo, so bile prešibke, da bi mogle brzdati bojaželjne Arabce. Židje sami so se sicer uspešno branili in pobili veliko število nasprotnikov, ki pa nočejo odnehati. Angleži pa hite pomirjevati deželo in v nekaj dneh bodo angleške vojaške čete udušile medsebojno krvavo trenje Arabcev in Židov. Na to pritiskajo tudi tudi vlade, kjer imajo Judje svoj vpliv.

V Nemčiji so tudi po vojni obstojala gibanja po samostojnosti posameznih pokrajin, prav podobno kakor na Češkem in pri nas. A dočim je razvoj na Češkem šel svojo normalno pot, je v Nemčiji slično kot pri nas kaj kmalu nastal preokret. Nekdanji avtonomisti se sramujejo svojega takratnega prepričanja in delovanja ter skušajo utajiti, da bi pri avtonomističnem pokretu sodelovali. Dobrine pri centralni vladi so pač preveč mamljive in zapeljive, da ne bi zavedle optimiste iz avtonomistične skrajnosti v centralistično udanost.

Na kitajsko-ruski meji so še vedno mali spopadi, ki jih pa ni mogoče nazivati vojno.

Kako je v resnici.

Na gostilničarskem kongresu v Belgradu so se iznesle od strani nekaterih delegatov trditve, da imajo hotelski, kavarniški in gostilniški uslužbenci naravnost idealno lahek posel, da so v zdravstvenem oziru na najboljšem, zaradi česar naj se zanje določi najdaljši delovni čas, ki je mogoč po zakonu.

Kdor bi se pa hotel nekoliko bližje seznaniti s položajem gostilniškega, hotelskega in kavarniškega osebja, bi se mu nudila nadvse žalostna slika.

To osebje je dejansko zaposleno od 16 do 18 ur dnevno. Svoje delo mora opravljati v prostorih, ki so vse prej, kakor zračni. Če opravlja uslužbenec boljše mesto, ima pa naravnost velikanske obveznosti. »Plačilni« n. pr. morajo plačevati gospodarju 1% odškodnine za inventar, ki se pobije ali izgubi. Na ta način morajo garantirati za predmete, za katere sploh ne vedo, če so v hiši. Poleg tega morajo vlagati visoke kavcije.

Redki so časi, ko more imeti gostilniško, kavarniško in hotelsko osebje malenkosten oddih. Navadno ga ni. Zaradi tega niso zdravstvene razmere tako izvrstne, kakor trdi poročevalec na kongresu. Naj le vprašajo po statistiki obolenj na Okrožnem uradu. V njej bodo našli, da je zelo velik odstotek teh uslužbencev v stalnem bolniškem staležu, in sicer za revmatizmom, pljučnim katarjem ali pa tuberkulozo.

Kdor hoče biti pravičen, bo moral priznati, da se mora posvečati temu osebju največja zaščitna skrb. Zaradi tega so tudi popolnoma opravičene zahteve, ki so jih soglasno sprejeli hotelski, kavarniški in gostilniški uslužbenci na svojem izredno dobro obiskanem sestanku dne 22. avgusta. Resolucija se glasi:

1. Vsled velike nezaposlenosti v hotelskih, kavarniških in gostilniških obratih se mora delovni čas pomožnega osebja urediti tako, da traja 8 ur dnevno. Kjer so obrati odprti 16 ur ali še več ur dnevno, naj se vpeljeta dve oziroma tri izmene osebja.

2. V smislu zakona o zaščiti delavcev §§ 17., 18., 19. in 20., naj se zaposlitev mladoletnih in ženskih delovnih moči zabrani.

3. Pomožnemu osebju, zaposlemu v omenjenih podjetjih, naj se zasigura tedensko vsaj 36 ur neprekinjenega počitka.

Presenečenje. Zdravnik (odpre vrata čakalnice): Kdor že najdalje čaka, naj vstopi!

Krojač: Jaz, gospod doktor! Že pred letom sem vam naredil obleko, tu je račun!

V nedeljo 1. septembra 1929
bo naš tabor pri

Devici Mariji
v Puščavi
v Dravski dolini

Ob 9 sv. maša. Nato govori ta tov. Ivan Prijatelj in Joško Rozman.

Pridite, pripeljite svoje s seboj!

KREKOVA MLADINA.

Ena izmed vsakdanjih.

Delavski list je priobčil kratek opis razmer v neki ljubljanski tovarni, ki je silila svoje delavstvo, da je delalo čez uro ob navadnih plačah itd. Ne bomo podrobneje navajali vsega, ker so naši čitatelji gotovo brali tudi tisti članek v neimenovanem delavskem listu. Naše čitatelje bo bolj zanimalo, kakšne so bile posledice napisanega članka.

Stvar je namreč taka: Kapitalist, krščen ali nekrščen, se boji izgubiti »dobro ime« in tako je tudi vodstvo one tovarne storilo vse, da bi popravilo, kar je zagrešil neznan zlikovec. Kajti to je strašno! Take stvari pisati — to škoduje avtoriteti! To je vendar že netenje revolucije.

Tam na zadnji strani je napisan navadno oni, ki je za izdajatelja. Zaupnik tovarniške pisarne je torej obiskal tiste »izdajalca« in ga zaupno vprašal, če morda ve, kdo je napisal tisti članek. Tisti, ki je za izdajatelja, pa je povedal, da niti ne nosi člankarjev v svojem žepu, niti ne ve za njihova krstna imena, ampak da vsi člankarji počivajo v urednikovi miznici in košu tam in tam.

Urednikov koš, to je nekaj posebnega. To ni kar tako! Zato je poslala sedaj tovarna v avdijenco h košu celo deputacijo, ki je bila seveda delavska, češ: delavstvo naj protestira proti krivičnim lažem o naši tovarni. Delavsko »deputacijo« so pa tvorili: najvišji delovodja, »majsterca« in pa eden, ki je škilil, da bi prišel za majstra. Vrata so se odprla in deputacija je vstopila.

Za mizo je sedel sam urednik, poleg pa je stal njegov koš. Deputacija bi sicer najrajši opravila s košem in iz njega izvlekla onega člankarja. Toda urednik je bil uren, za koš se je zbal,

ki stane par kovačev, pa je sam vprašal, kaj bi radi. Delegatje »delavske delegacije« so bili pridni in so hoteli praviti, da delavstvo protestira, da ni tako kot je bilo napisano, ampak da je vse kot v raju. Urednik je poslušal in kimal. Kaj pa je hotel, kot molčati, če je delavski urednik, ko govori delavstvo. In jih je potolažene odpustil, potem ko je njihova imena »na protokol vzel«. Obljubil jim je, da se bo v stvar še poglobil in skušal krivico popraviti.

Ko pa je drugi dan zvedel, kakšna delegacija je bila pri njem, se je zaklel, da nikoli več ne bo sprejemal delegacij, ampak da se bo prej prepričal, katere slavne osebe imajo čast zastopati delavstvo, ki se mu godi, kot angelom v raju. Iz tega lahko razvidi vsakdo, kakšen revež je urednik, če nasede ali ne nasede in kakšne krivice se lahko gode brezpravnim kapitalistom! M.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 15 hlapcem, 1 kovaču, 16 mizarjem, 1 žagarju za venecijanko, 1 čevljarju, 18 zidarjem, 9 tesarjem, 13 pleskarjem-soboslikarjem, 2 sodarjem, 4 kamnosekom, 1 pečar, pomočniku, 1 krojaču, 5 kleparjem, 2 navadnima delavcema, 1 fotografu, 1 slaščičarskemu pomočniku, 1 mlinarskemu pomočniku, 1 vodovod. inštalaterju, 3 usnjarskim pomočnikom, 1 pokladalcu parketov, 7 tesačem, 16 vajencem. — **Ženskam:** 1 pletilji, 2 šteparicama, 2 dežnikaricama, 1 šivilji za krznarstvo, 2 služkinjama, 2 kmečkima deklama, 1 šivilji za krpanje perila, 3 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: Moškim: 10 hlapcem, 12 viničarjem, 10 ma-

jarjem, 7 železostugarjem, 2 stavb. ključavničarjema, 2 stroj. ključavničarjema, 3 mizarjem, 1 kamnoseku, 2 slaščičarjema, 4 sodarjem, 1 kolarju, 1 tapetniku, 2 podk. kovačema, 1 orodnemu kovaču, 12 soboslikarjem, 2 žagarjema, 6 trgovskim potnikom. — **Ženskam:** 10 kmečkim deklam, 2 kuharicama k orožnikom, 18 kuharicam, 3 služkinjam, 2 sobaricama, 30 kuharicam, služkinjam za v Švico, 1 otroški vrtnarici, 1 starejši vzgojiteljici, 3 šiviljam za obleko, 2 podnatakaricama, 1 natakariici, 1 prodajalki, 1 boljši gospodinji, 1 trgovski vajenki, 5 šiviljskim vajenkam.

Celje. Delo je na razpolago: moškim: 6 hlapcem za konje, 3 hlapcem za govejo živino, 10 polj. delavcem, 1 rudarju kopaču, 6 delavcem za grad. ceste, 30 kamnosekom kamnolomcem, 18 delavcem za kamnolom, 4 kovačem, 5 kleparjem, 10 mizarjem, 9 sodarjem, 2 žagarjema, 10 lesn. delavcem, 8 tesačem, 3 čevljarjem, 4 raznašalcem kruha, 31 zidarjem, 8 težakom, 3 slikarjem. — **Vajencem:** 4 kovaškim, 1 kleparskemu, 3 mizarskim, 1 krojaškemu, 1 pekovskiemu, 2 mizarskima, 1 fotograf. vajencu. — **Ženskam:** 13 deklam, 45 delavkam za hmelj, 2 šiviljama, 1 frizerki, 19 služkinjam, 5 kuharicam, 3 sobaricam, 1 varuški, 2 vajenkama za likanje.

Za kratek čas.

Neki učitelj se je na vse načine trudil kako bi učencem vtepel v glavo pravilno sestavo stavkov. »Ako te vprašam, kaj imam v moji roki? ne smeš odgovoriti kredo, pač pa povedati celoten stavek, vi imate v roki kos krede. Tako, sedaj bomo nadaljevali. Kaj imam na nogah?«

»Škornje.« se je glasil hitri odgovor. »Ni prav. Že zopet nisi pazil.«

»Čevlje.« se je oglašil drug učenec. »Tudi ti ne znaš nič.« je dejal učitelj, »pomisli malo.« »Nogavice.« »Ne, ne, še enkrat pomisli.« »Cunje.« »Ne, nič ne znaš, popolnoma napačno, vedno slabše.« je grajal učitelj.

»Jaz pa vem.« je dejal oni v zadnji klopi, vendar pa še nekoliko pomislil predno je butnil na dan »kurja očesa«.

Preljubeznivo. Žena (možu, ki se je po več letih vrnil iz Amerike): Pa ravnodanes si moral še ti priti, ali ne vidiš, da imam polne roke dela, ko je ravno perilo-

Materijalist. Botanikar: Tu, gospod urednik, sem vam prinesel živega hrošča!

Urednik: To je lepo, ali ljubša bi mi bila mrtva gos kakor pa živ hrošč.

Skopuh. Cerkvenik: Bojim se, da boste letos še hlače zgubili.

Bogatin: Zakaj?

Cerkvenik: Ker vedno mečete gumbe v puščico!

Dobra razlaga. A: Kaj pa je prav za prav to, ureditev valute? — B: To je prav preprosta reč! Koliko imaš zdaj premoženja? — A: Čisto nič. — B: No glej, ravno toliko boš po ureditvi valute imel v zlatu.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1354.25 Din, za 100 avstrijskih šilingov 801.42 Din, za 1 dolar 56.82 Din, za 100 francoskih frankov 222.85 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.26 Din, za 100 lir 297.20 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1893

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Kaj ti je, Marija?«

Ni odgovorila. Kaj ji je? Ko je poslušala svojega ljubega, se ji je odprlo prvo krat s tako strašno jasnostjo, kako silno je zapuščena. Prvo krat se je zavedla, kaj bo jutrišnji dan brez Antoina, brez posla in brez prijateljstva in poguma prejšnjih dni. Čutila je, da ne bo prenesla te teže boleti. In skoraj da se je onesveščala.

»Kaj ti je?« je vpraševal Antoine. »Govori vendar!«

Podpiral jo je in je z očmi iskal pomoči, človeka, ki bi ga mogel poklicati, če bi padla v nezavest. Blizu vhoda je neka ženska izravnavala sveže nasuti pesek. Delala je z neko milino, ki je prihajala iz ljubezni. To je bilo vse. Večer je padal. Konopljenke so raztresene, nemirne švigale po zraku in se vračale v gnezda.

Vendar pa so se pokazale v Marijinih očeh solze, spolzile so po licu in se ji vlile, da ji je ihtenje stresalo drobno deklško telo. In ko je Antoine videl, da joka in da je vse samo ženska slabost, jo je porinil v stran ter rekel osorno:

»Že prav, že prav! Obriši se pa pojdi.«

Odgovorila je kakor toliko drugih takih revic s pogledom udane boli in z drgetom vse svoje biti. Začenjala mu je slediti. Puščala je sedaj, da se ji je krilo vleklo po grobovih. Žena, ki je grabila pesek, je mislila, da sta jokala nad jedva pokopanim dragim, ki se ga človek še spominja.

Pa sta jokala le sama nad sabo...

XXV.

Iz sivoga zvezka. — »Brat je odšel, ne da bi mi bil dejal zbogom. Stric Madiot se je vrnil tako divji nanj, da ga nisem mogla potolažiti. Če bi mi hotel povedati, kaj sta imela, bi bila morda kaj opravila. Tako pa mi je rekel samo: »Henrietta, ne maram več, da mu daješ denarja, ne maram več, da ga še kedaj vidiš.« Ne vem, ali se bom zares držala te prepovedi. Končno sem jaz starejša in mati nama je umrla in delovodkinja sem. Trojno dolžnost imam zato do njega, kadar mu vsega zmanjka.

On sam, stric Madiot, je šel davi na obisk k Loutrelom. Zdi se mi, da ima Etienne prijatelja, narednika, v polku La Rouches-sur-Yon in po njem bo stric dobival poročila o Antoinu.

Najbolj se mi smili Marija. Sama je sedaj. Boda se je povrnila in prepričana sem, da je z njo prišlo tudi kesanje. Če bi vedela, da bi me hotela poslušati. Na licu se čutim njen poljub z onega dne v Mauves, ko mi je dejala: »Ljubite me.« Prosila bom gospo Lemariéjevo, naj poizve, kako je z njo. Sama pojde k nji in mi sporoči, ali smem iti jaz. Mene je bila zavrnila... Od sramu me je bila odgnala. In če me sedaj v bedi kliče, kako bi ji radostna na široko iztegnila roke nasproti! Podobnega veselja ne poznam, kot če se skloniš h komu, ga dvigneš in potegneš k sebi. Antoine mi tega veselja ni dal, Marija mi ga je brž odtegnila.

Kakšne velike stvari se vendar sučejo okrog mene, da mi ne dajo, da bi se sama s sabo pomenila! Tudi stric me vznemirja. Prvič je, da se mi kaže sam vase zaprt. Veliko bol ima brččas, da mi skriva, kaj mu je. Ne bi bila mislila, da ima do mene kako tajnost, ki jo naj čuva. Mračneje je v hiši. Težko mi je, da ostanem tista, ki so jo imenovali veselo Henrietto.

Na vsak način je bolje, da misliš na druge nego nase. Prišlo mi je na mar, da bi izpopolnila litanije, ki jih je dobili po molitvenikih. Lahka stvar. Tako-le pravim:

»Gospod, usmili se mater, katerih otroci trpe; usmili se tistih, ki ljubijo pravico, a vate ne verujejo;

usmili se deklet, ki čutijo, kako jim ljudje mladost izrabljajo;

usmili se deklet, ki padajo;

usmili se tistih, ki ljubijo, in jih ljubiti ni mogoče;

usmili se slabotnih, ki jih prepotihem kličeš.

Od konca decembra dalje so bile novice, ki jih je stric dobival od Etienne, slabe. Antoine da je že bil znan kot sirovež in prepirljivec. V vojašnici so imeli nanj piko. Kazni je deževalo. Nekatere so bile upravičene, druge so prihajale od tod, ker je bil Antoine že v slabem glasu in je zato marsikaj trpel na tuj račun.

Starega Eloija je bilo sram. In ko je bil prišel prvi januar, si ni več upal iti na mauvske senožeti, kot je bila na ta dan njegova stara navada. Bal se je spet tistega: »Zalostne novice, gospod Madiot...«

Prišel pa je dolgi Etienne nekaj dni kasneje sam. Bila je nedelja in solnce je bilo toplo. Etienne ni iskal strica, iskal je Henrietto.

XXVI.

Henrietta je bila šla na sprehod. Bilo je popoldne. Skozi prosojne megle je bilo videti sinje nebo. Praporce ladij na Loiri so bili negibni. V ozračju je bilo čutiti samo enakomerno gibanje velikih plasti svežega zraka, ki so padale do tal in se dvignile, brž ko so se jih dotaknile.

Zato so ljudje iz okolice, zlasti ženske in otroci, šli na planoto pred cerkev svete Ane, na dolgi, z drevjem zasajeni trg, ki ga na jugu nenadno zaključujejo monumentalne dvodelne stopnice, ki se spuščajo do Loirinih nabrežij. Reveži so semkaj zahajali vse leto, bogatini tu nimajo ničesar iskati in voza zlepa ne vidiš ves dan na aveniji.

Prijetna toplota v zraku je bila spravila iz hiš celo bolnike, starce in dojenčke. Marcello Esnaultovo so bili pripeljali na vrh v njenem bolniškem vozičku. Z vsem svojim obrazom, ki ga ji je dvigala blazina, je dihal vaje življenjsko svetlobo, ki se je bila pokazala po tako dolgem času. Zvonovi so zvonili k večernicam.

Vse, ki so bile odrasle petnajstemu letu, je zbirala stara navada v majhne gručice, ki so bile vedno enake. Vsako drevo je imelo svoje ljudi. Sedeli so v krogu po stolih, ki so jih bili prinesli z doma. Pletle so, kramljale ali pa počivale z rokami na predpasnikih ali v žepu. Od časa do časa je kaka mati pogledala k otrokom, ki so se igrali v gručah za zidom. S pogledom je iskala svoje, jih štela in nadaljevala pogovor. Vsa revščina se je grela na solncu. Vse trudne prsi so se odpirale čudežnemu valu zimske toplote. Tudi Henrietta je bila med domačimi, pa ni imela stalnega kroga. Hodila je od gručice do gručice pozdravljat svoje prijatelje. Edina je bila tu videti bogata, čeprav ni bila. Videz množice so vzbujale te gručice, kjer si videl le perkalaste obleke, predpasnike nad črnimi ali črtkastimi krili, svitke kodrov pod senci brez uhanov, kočemajke za vsak letni čas in čepice z naušniki kot jih imajo stari mornarji z Loire. Henrietta se je sklanjala k njim, da jih je izpraševala, se spet vzravnavala vsa vitka in visoka z majhnim, črnim, mehkim klobukom na plavih laseh. Jasno se je odražala v belkasti svetlobi, ki je polnila obzorje, in zle so vanjo vse dobričine, ki so posedale pred njo. Zavistno so gledale sosedne gručice: »Z onimi govori, — ali pride k nam?«